

ניצחון על האויב וגם על אי הוודאות - גדוד עזוז יוצא לקרב

"וְעִזּוֹ מִלְחָמָה וְתִלְהֻטָּהּ מִסָּבִיב וְלֹא יָדַע וְתִבְעֵר-בּוֹ וְלֹא-יֵשִׁים עַל-לֵב"
(ישעיה, מב: 25).

בניגוד לרוב קציני החטיבה שעבורם המעבר ממתכונת של למידה ותרגול למתכונת של לחימה במסגרת צוות קרב חטיבתי ברצועת עזה היה בבחינת הפתעה, היה התהליך הזה צפוי מאוד בנוגע לצעיר שבמג"דים.

סא"ל אריה ברגר, מפקד גדוד 198, גדוד השריון היחיד שנשאר ישירות במסגרת הלחימה של צוות הקרב החטיבתי, הגיע לחטיבה ביום ראשון, 13 ביולי 2014 - בדיוק שבוע לאחר שניתנה ההוראה לעבור למתכונת חירום. הוא חשש מדבר אחד בלבד: מכך שלנוכח המצב המתוח יתעכב שיבוצו לתפקיד החדש. ברגר (33) התגייס לצה"ל ב־1999 לאחר שסיים את לימודיו במכינה הקדם צבאית "עוצם" שביישוב עצמונה, בראשותו של הרב רפי פרץ, שמונה לימים לרב הצבאי הראשי. רוב המסלול הצבאי של ברגר (למעט שני תפקידים כמפקד פלוגת הכשרות בשיזפון) היה במסגרת חטיבה 188 - חטיבת ברק. תפקידו האחרון היה קצין האג"ם של החטיבה. כאשר התבשר בתחילת קיץ 2014 כי תפקידו הבא יהיה מפקד הגדוד שבו יוכשרו המועמדים לשירות בחטיבה בלחימת שריון במסגרת הצמ"פ, הוא חשש רק מכך שהוא "יפסיד" את המלחמה המתקרבת. ברגר היה משוכנע כי מבצע גדול בעזה הוא בלתי נמנע, והוא האמין שבמבצע בסדר גודל כזה תופעל חטיבת ההדרכות של השריון כצוות קרב חטיבתי לוחם לכל דבר ועניין. הוא רצה מאוד להיות חבר בצוות כזה, ולהוביל לקרב את גדוד הלוחמים שיגובש. ברגר סיפר על תחושותיו באותם הימים:

ידעתי אמנם שבלחימה לא ניתן יהיה לשלב בצמ"פ את החניכים שלי, שעדיין לא הוכשרו והוסמכו להיות לוחמי שריון, ושבפועל אפקד על סגל הגדוד, אבל זה לא ממש הפריע לי. אפילו הבאתי בחשבון שאגיע לגדוד בסמוך ליציאה לקרב כפי שאכן קרה בפועל, אבל היה לי ברור

מאוד שבשל ההכשרה הטובה שקיבלו המפקדים האלה הם יכולים להתפרק ולשוב ולהתחבר לצוותים חדשים. הפערים בין האנשים הם במישור החברתי-פרסונלי, ולא במישור המקצועי.⁹⁰

עם הידיעה הזאת הוא הגיע לחטיבה שנמצאה יותר משבוע בשלבים מתקדמים של יציאה לקרב. גדוד שחק וגדוד שלח היו כבר ערוכים בשטחי הכינוס, והמח"ט גיא חסון ביקש לבסס את צוות הקרב החטיבתי על מסגרת הגדוד שלו. חסון הסביר את השיקולים שהובילו למסקנה הזאת:

העדפתי להשאיר את הגדוד הזה בצוות הקרב החטיבתי בשל העובדה שהמג"ד הזה נכנס רק עכשיו לתפקידו, היה הצעיר ביותר ובעל ניסיון מועט. העדפתי אותו לצדי, כדי שאוכל להנחותו ולעזור לו. בפועל התברר שההחלטה הייתה נכונה ושהתפקוד של המג"ד והגדוד כולו היה למופת.⁹¹

סא"ל ברגר הסביר את שיקוליו:

גדוד עוזו מכשיר בימי שגרה את לוחמי חטיבת ברק במסלול של הצמ"פ בטנקי מרכבה סימן 3. מאחר שהייתה לי ידיעה די ברורה שעומד לקרות משהו כאשר המצב בדרום החל להתדרדר, הבנתי שזה הולך לקרות ולחצתי להיכנס תפקיד המג"ד בזמן שנקבע לפני המבצע. מאחר שהגדוד הוא בחטיבת ההכשרה הייתה איזו מחשבה שאולי לא יפעילו אותו, אבל בפועל שלושה ימים לאחר שקיבלתי את הפיקוד הופעל הגדוד למבצע.⁹²

סא"ל ברגר הגיע, כאמור, לגדוד כאשר יתר גדודי החטיבה כבר נמצאו בשטחי הכינוס ובשלב מתקדם מאוד לקראת יציאה לחימה בפועל. בשלושת ימי החפיפה שלפני היציאה לחימה הוא סיים במהירות חפיפה, והשלים את

90 ריאיון עם סא"ל אריה ברגר, יד לשריון, לטרון, 9 בספטמבר 2015.

91 ריאיון עם המח"ט אל"ם גיא חסון, 2014.

92 נגר, 2014, עמ' 94.

אימון הכוח שעמד לרשותו. למזלו, שני גורמים הפכו את המשימה הקשה הזאת לאפשרית. הראשון - קודמו בתפקיד סא"ל אלעד שוורץ עשה עבודת תשתית מצוינת, והכין את הגדוד לחימה במהלך השבוע שקדם לכניסתו לתפקיד. הגורם השני - אל"ם חסון, מפקד החטיבה, הותיר את גדוד עזוז ככוח השריון העיקרי בצוות הקרב החטיבתי של חטיבת בני אור ונמצא שם כל הזמן - לא רק כדי לפקד אלא גם כדי להנחות, לייעץ ולכוון.

בדומה לשני הגדודים האחרים, הוקפץ גדוד עזוז מיד עם סיום הטקס של לוחמי הצמ"פ בלטרון עוד ביום חמישי, 3 ביולי 2014. הפקודה המקורית הייתה לרדת מיד עם החניכים שסיימו זה עתה את הקורס למחנה סיירים. הפקודה הזאת בוטלה כעבור כמה שעות של המתנה בלטרון. המח"ט העדיף כאמור להקפיץ כבר בשלב הראשון את גדוד שחק - הן בשל רמת המוכנות הגבוהה יותר שלו באותו שלב והן לנוכח העובדה שבגדוד היו צפויים כאמור חילופי מג"דים במהלך השבוע שלאחר מכן.

ביום ראשון, 6 ביולי 2014, חזר צוות הפיקוד של הגדוד מחופשה מרוכזת שנקבעה עם סיום הקורס הקודם, והחל בעבודה קדחתנית להכשרת הגדוד ממשמית הדרכה למשימת לחימה. הסגלים הוחזרו והחלו בעבודה על הטנקים: החלפת זחלים, זיווד וחתימה על ציוד לחימה לטנקים. מחלקת החימוש הגבירה את קצב העבודה על מנועים הנמצאים בטיפול שוטף והכרחי להשבתם המידית לטנקים. נערכו מסדרי שיבוץ קרבי כדי לחבר זה לזה את הצוותים הלא אורגניים, לפחות מבחינה ארגונית. מחלקת הקשר הטעינה את מפות עזה במערכות הטנקים, והגדוד כולו הספיק במהלך השבוע לעשות תרגיל כולל לבדיקת הכשירות ולבדיקות קשר כוללות.

בעקבות החלטת המח"ט, שלפיה הגדוד ישתייך לצוות הקרב החטיבתי של בני אור, התבצע נוהל קרב של הגדוד עם מפקדת צוות הקרב החטיבתי כולל אישורי תוכניות למפקדי הפלוגות, לרבות אלה החדשים שנקלטו זה עתה, ובהם גם פלוגת החרמ"ש שגויסה ואומנה בחיפזון בהתאם לנוהל קרב שנקבע. כל הכוחות נקלטו במאמץ עליון לסיים את הליכי הרישום ולהשלים סופית את שיבוץ הקרבי במערכת הגדודית.

סגל הפיקוד של פלוגת החרמ"ש, בפיקודו של רס"ן תומר ברוק, גויס כבר באותו היום. יתר הפלוגה גויסה רק עשרה ימים לאחר מכן - ב־16 ביולי 2014. פלוגת החרמ"ש לא גויסה עדיין בצו 8 כהכנה למלחמה אלא במסגרת צו מילואים לצורך ביצוע פעילות שהגדרתה הצבאית המדויקת נמצאת בתחום הביניים שבין אימון הקמה של יחידה חדשה ובין תרגיל במתכונת מצומצמת של מפקדים בלבד. הפלוגה הייתה חדשה בחלקה עקב חיבור של פלוגה 711 שפורקה כך שהן קצינים והן לוחמים חדשים הגיעו לפלוגה בפעם הראשונה וחברו אל הלוחמים הוותיקים יותר.

ההכשרה ללחימה והאימונים נערכו באינטנסיביות רבה במתקן האימונים ליחידות היבשה בצאלים. ללוחמי הפלוגה היה ברור לגמרי שבכל רגע נתון יכול להשתנות מעמדם ושהם יישלחו לקרב בהתאם לצו 8. הייתה אפשרות להכיר חלק מן הסגל, והדבר הקל מאוד על הגיוס ב־18 ביולי. יומיים לאחר הגיוס עדכן המחט אל"ם גיא חסון את לוחמי הפלוגה שמרגע זה ואילך כולם מגויסים בצו 8. הליכי הגיוס וההכנה לקרב היו מהירים. לפלוגה ניתנו שלושה ימים להתארגנות - מטווחים, קבלת ציוד והסתגלות אליו, ובעיקר תרגולות של לחימה בשטח בנוי. עם סיום האימון האינטנסיבי יצאה הפלוגה לקרב.⁹³

לא רק חניכי הקורסים ולוחמי השריון שבדרך נאלצו לשנות את התפקידים והמסגרות שלהם. סרן יוסף כהן, מפקד פלוגת נ' של טנקי מרכבה 3 בגדוד, נאלץ אף הוא להחליף תפקיד כאשר הגדוד עבר למתכונת חירום. כהן, שגדל באיתמר ועשה את מסלולו הצבאי מאז התגייס לשריון ב־2009 במסגרת חטיבת ברק (188), קיבל מיד עם שילובו של הגדוד בצוות הקרב החטיבתי תפקיד חדש - קצין המבצעים של הגדוד. כהן הסביר:

בשגרה פעלו בגדוד עוזו שלוש מסגרות פלוגתיות של חניכי קורסי המצ"פ של חטיבת ברק. עם המעבר למתכונת חירום הפכו שתיים מהן - זו של אילן נבואני וזו של רן בר - לפלוגות מבצעיות שמפקדיהן היו הסגלים של הקורסים, והלוחמים לוקטו מכל מיני מקומות. אני קיבלתי את תפקיד קצין המבצעים הגדודי, ואחת

המשימות הראשונות שלי הייתה להכשיר את כל הכוח הלא אורגני הזה למשימותיו. תיאמתי את התרגול של הגדוד במתקן הלוחמה בשטח בנוי בצאלים, ולאחר מכן, יחד עם המג"ד, הייתי מופקד על ניהול הלחימה בפועל. אחד החששות הגדולים של כולנו היה ירי של כוחותינו על כוחותינו.

החשש הזה נבע הן מהניסיון של מלחמת לבנון הראשונה והן מהסיכון של ניהול לחימה של כוחות רבים ממסגרות רבות בתא שטח קטן יחסית. דאגתי לתחום בפני כל מפקדי הגדוד עד לרמת המט"ק בצורה הכי ברורה שיכולתי את גבולות הגזרה שלהם. לפני כל ביצוע ירי לא ניתן אישור לפני שוידאנו כי בגזרה שאליה מכוון הירי לא פועלים כוחות שלנו. עמדנו במשימה הזו, ועד לסיום הלחימה ב"ה לא היו לנו נפגעים בנפש מידי דו־צדדי.⁹⁴

הצירוף הזה - של קצין מבצעים מנוסה ושל מודעות גבוהה במיוחד לסוגיית בטיחות כוחותינו - נתן את פירותיו במהלך הלחימה לא רק במניעת אבדות מתאונות אלא גם בהפעלה נכונה ויעילה יותר של הכוח נגד מטרות אויב בגזרות אחרות. ברגר סיכם:

מאחר שהיו לי בגדוד רק שתי פלוגות טנקים בניגוד לשלוש שהן המסגרת הרגילה בשגרת האימונים לקראת היציאה ללחימה, בחרתי לשבץ את המ"פ השלישי שלי כקצין מבצעים מנוסה בחמ"ל. אליי לטנק צירפתי את קצין הקישור הארטילרי. באחד הימים קצין המודיעין הגדודי איתר מטרה שמחוץ לגזרת הפעילות שלנו, והקמב"ץ דיווח עליה מידית בקשר בתדר של הגדוד השכן, שהיה לגמרי במקרה גדוד של חטיבת ברק - 188, וסגר אתם את מעגל האיתור והטיפול במטרה.⁹⁵

כיום, בחוכמה שלאחר מעשה, כאשר הוא ממלא תפקיד של מפקד פלוגה

94 ריאיון עם סרן יוסף כהן, 9 בספטמבר 2015.
95 נגר, 2014, עמ' 97; ריאיון עם סא"ל אריה ברגר, 2015.

מבצעית, יכול סרן יוסף כהן ממרחק הזמן והמקום להעריך את תפקודו כקצין מבצעים חדש של פלוגה לא אורגנית, שלוחמיה מקובצים ממסגרות שונות ומרוחקות, ומפקדיה מחליפים אף הם תפקידים לפני יציאה לחימה:

ברור לי כיום כמפקד פלוגה מבצעית שלוחמיה גדלו ביחד והתאמנו ביחד שעדיף אמנם תמיד להילחם עם כוח אורגני ויש משקל לא מועט לגיבוש החברתי בין אנשי הצוות. עם זאת, בשריון החייל עובד בעיקרו של דבר על תרגולות ואימון. המפקד נותן פקודה והיא מתבצעת מיד. זו המנטליות של השריון, וזה מה שקרה שם ברצועת עזה במהלך הלחימה. למזלנו, היעדר הגיבוש וההטרוגניות של הלוחמים לא פגע ביכולותינו המבצעיות - לא נגד האויב ולא בתאונות של אש הדדית - בגלל היעדר תיאום.⁹⁶

את סוף אותו שבוע עשו חיילי הגדוד בבסיס. הם נערכו הן לשגרה והן למלחמה: לטקס החלפת המג"דים ולכניסתו לתפקיד של המג"ד החדש בתחילת השבוע שלאחר מכן, ובמקביל ליציאה לקרב עם הינתן הפקודה בכל נקודת זמן במהלך אותו שבוע. ביום ראשון התקיים הטקס כמתוכנן, ובמקביל אליו המשיך תהליך ההכנה ליציאה לקרב.⁹⁷

שלושת הימים נוצלו היטב, והמעבר משגרה לחירום נעשה אף הוא בדומה לכל יתר גדודי החטיבה באופן חלק ומהיר מאוד. סא"ל שוורץ החל בכך וברגר, המג"ד החדש, השלים את המעבר. ברגר סיפר כיצד בוצעה המשימה:

בפעילות שגרה יש לנו בגדוד שלוש פלוגות טנקים, ולמבצע התארגנו בשתי פלוגות מבצעיות שעם הלוחמים שלהן נמנו מדריכים מסגל ההדרכה שלנו, חניכים מקורס מפקדי טנקים, חניכים מקורס קציני שריון ומפקדי טנקים שהיו בתהליכי הכנה לבה"ד 1. תגברה אותנו גם פלוגת חרמ"ש מילואים על נגמ"ש M-113. הספקנו לערוך בשטחי

96 ריאיון עם סרן יוסף כהן, יד לשריון, לטרון, 9 בספטמבר 2015; ריאיון עם סרן יוסף כהן, יד לשריון, לטרון, 5 בפברואר 2016.

97 סא"ל אריה ברגר, **סיכום מבצע "צוק איתן"** - גדוד עוז 198, משרד המפקד, 13 באוגוסט 2014, עמ' 5.

הכינוס ליד רצועת עזה תרגול ואימון מזורז כדי להעלות את הרמה המבצעית. התמקדנו ברמת הצוות והמחלקה לאור האבחון שזה החלק הנחוץ ביותר.⁹⁸

ברגר נעזר ברס"ן אביתר מונק, סגנו של המג"ד הקודם. מונק מילא את התפקיד קרוב לתשעה חודשים - לאחר מסלול צבאי שבו פיקד על פלוגה והיה קצין האג"ם של גדוד 9 בחטיבה 401. הוא זכר היטב את טקס החלפת המג"דים שהתקיים ב-13 ביולי 2014, שאחריה היו למג"ד החדש שלושה-ארבעה ימים בלבד עד שהתקבלה הפקודה להיערך למתכונת חירום. מונק סיפר:

היו לי ארבעה ימים להכיר אותו, והכרתי מפקד מדהים. היכולת שלו לשלוט במצב ובאנשים לא התאימה לארבעה ימים אלא להיכרות של שנה לפחות. הדבר הכי בולט אצלו היה סגנון הפיקוד והאישיות שלו: היא הקרינה שקט, יציבות וביטחון. כך היה בזמן הקצר מאוד שעוד הספקנו להתאמן בו, וכך היה בעיקר בלחימה. גם במצבים לחוצים - מצד אחד הוא חתר ללא הרף למגע ולפעילות אגרסיבית נגד האויב, ומצד אחר הוא הקרין שלוה וסמכותיות. כאשר הגיעה אלינו הידיעה על המארב שבו נהרג אמוץ גרינברג הי"ד - זה לא קרה בכלל בגזרה שלנו - אבל ברגר תפס יוזמה ופשוט רץ לשם בלי שקיבל פקודה.⁹⁹

הסמג"ד וצוות המפקדים של עזוז לא היו מודעים לכך שבאירוע הכואב של המארב שבו נהרג גרינברג נפצע גם רס"ן עמית צומן, קצין האג"ם החדש של חטיבה 188. צומן החליף את אריה ברגר שבוע בדיוק קודם לכן בתפקיד קצין האג"ם של החטיבה. ברגר שמר את הכאב לעצמו, ולא חלק אותו עם איש מפקדיו.¹⁰⁰

מטרתם של אימונים בכל מסגרת צבאית היא להקנות ללוחמים את היכולות לפעול בקרב בהתאם לתרגולות שבאמצעותן אומנו קודם לכן. עבור ברגר ולוחמי עזוז זו לא הייתה סיסמה אלא המציאות שבה פעל הגדוד. ב-16 ביולי

98 נגר, 2014, עמ' 95.

99 ריאיון עם רס"ן אביתר מונק, 22 בנובמבר 2015.

100 ריאיון עם סא"ל אריה ברגר, 2015.

2017 קיבל הגדוד, שאותו אימן ברגר ללא הרף במהלך 72 השעות מאז נכנס לתפקיד, פקודה לערוך אימון פתע גדודי בבסיס האימונים בצאלים. התרגיל אמור היה לכלול לא רק את הצוותים שנאספו והורכבו במהלך השבוע הקודם, אלא גם את אנשי המילואים של החרמ"ש האמורים לפעול במשולב עם כוחות השריון של הגדוד.

מתווה התרגיל נקבע להתקפה משטח פתוח על שטח בנוי. בסיום התרגיל, בשלב החזרה לבסיס, הופעל הגדוד בפועל והחל לעשות את ההכנות ליציאה לקרב במתכונת חירום לנוכח העובדה שיתר הגדודים נכנסו כבר בפועל ללחימה בצוותי הקרב החטיבתיים שאליהם יועד כל אחד מהם. ברגר סיפר: "קיבלנו את ההודעה הזו על המעבר משגרה לחירום באוטובוסים עם סיום האימון. היציאה לקרב הייתה ברמה המקצועית כמעט זהה למתווה שעליו התאמנו והמשך של אותם אימונים".¹⁰¹

המעבר בין תרגול ללחימה התבצע באופן מושלם. צורת הלחימה ויעדה היו זהים לחלוטין לתוכנית האימונים שאותה סיים הגדוד זמן קצר מאוד קודם לכן. המוכנות של הגדוד הייתה לא רק ללחימה נגד האויב המסוים בגזרת עזה, אלא גם ללחימה מסוג חדש וגמיש הרבה יותר - הלחימה המשולבת. המסוים בגזרת עזה, אלא גם ללחימה מסוג חדש וגמיש הרבה יותר - הלחימה המשולבת. ברגר הסביר את השוני שבתהליך המעבר מהדרכה ללחימה במסגרת צוות קרב חטיבתי וגדודי כאחד:

למדתי שהביטוי המסורתי "מג"ד שריון" כבר אינו מתאר במדויק את מסגרת הפיקוד החדשה שאותה יצרנו עם הלוחמים שלנו בצוות הקרב החטיבתי של בית הספר. תחת פיקודו של מג"ד טנקים המפקד על צוות קרב גדודי במתכונת החדשה יש פלוגת טנקים מתוגברת ושתי פלוגות חי"ר, או כמו שהיה אצלנו שתי פלוגות שריון ופלוגת חי"ר. לכן היום הייתי מגדיר את תפקידי בלחימה לא כמג"ד שריון אלא כמג"ד מתמרן בעל אוריינטציה של שריון. אינני עוד מג"ד של טנקים בלבד, ואני יודע להביא לידי ביטוי בצורה הטובה ביותר את

צורת הלחימה והתמרון בקרב משולב.

מובן שהיתרון הגדול שלי הוא היכולת להפעיל נכון את השריון, ובכך יש לי יתרון מסוים על מג"ד של חי"ר - בדיוק כמו שמג"ד החי"ר יודע להביא לידי ביטוי את היתרון היחסי שלו בהפעלת כוחות חי"ר בתמרון שלו. בסופו של דבר, יצאתי לקרב עם הידיעה שהדרך שבה אימנתי את אנשיי הביאה את כולנו לשליטה ביכולת התנועה והאש של קרב משולב, ולא חשתי שחסר לי דבר המונע ממני לבצע את המשימה הזו בצורה הטובה והאיכותית ביותר. עם התחושה הזו יצאתי לקרב עם המבנה הארגוני שהפקידו ביד¹⁰².

התהליך כולו הושלם למחרת היום - 18 ביולי 2014. בשעה 11:00 הגדוד היה ערוך לפעילות במתכונת חירום ולכניסה מידית ללחימה. הטנקים, שהיו מוכנים ומזוודים, חנו בשטח הכינוס "מגן". עד תחילת התנועה בפועל המשיכו הכוחות להתאמן במתקן האימונים בסדרות המכונות "זמן יקר", שבו עובר כוח היוצא ללחימה את ההתאמות והאימונים האחרונים לפני היציאה לקרב. הם עשו זאת במסגרת תרגולות שבהן הוכשרו הצוותים ללוחמה בשטח בנוי.¹⁰³

לא כל התהליך התנהל על מי מנוחות. לצורך היערכות החירום אמורות היו שתי פלוגות בגדוד להפוך לפלוגה אחת שבה מ"פ פלוגה נ' סרן יוסי כהן יהיה קצין המבצעים של הגדוד, והפלוגה שעליה פיקד תועבר ותחולק בין שתי הפלוגות האחרות. אחת מאותן פלוגות, זו שבפיקודו של סרן אילן נבואני, אמורה הייתה להיבנות על בסיסה של פלוגת סדן, שבה הוכשרו לוחמי חטיבה 188 בקורס מפקדי טנקים. הפלוגה הזאת הוכשרה להפעיל טנקי מרכבה סימן 3, ולכן הייתה אמורה לקבל את הטנקים האלה מגדוד 196 שבו הם היו בשימוש בפלוגה ל'. ואולם, לא כל הטנקים היו במצב ראוי ללחימה. מתוך עשרת הטנקים שהועברו לצוות הקרב הגדודי של עוזר עובר פלוגה ס' היו ראויים לשימוש בלחימה שישה בלבד, וגם מהם חמישה היו בטיפולי ב'. המשמעות של העובדה הזאת הייתה אי כשירות עד רגע היציאה לקרב. חיילי הפלוגה עבדו

102 נגר, 2014, 97.
103 ברגר, 2014, עמ' 5.

ללא הפוגה כדי להשמיש את הטנקים ולהכניס לפעולה. בסופו של דבר, הם הצליחו לעשות זאת.¹⁰⁴

72 שעות לאחר מכן קיבלו הלוחמים את המשימה הסופית: "גדוד 198 יתקוף וישלוט מבצעית עד מרחב ציר 'היק', ישמיד אויב ותשתיות אויב, יבודד אגף צפוני של צק"ח 460, כל זאת כדי לפגוע במערך חמאס ובתשתית המנהרות". צורת הלחימה שנמסרה בהגדרות הקצרות והיבשות האלה הייתה זהה כמעט לחלוטין למתכונת האימונים של הגדוד במתקן האימונים מאז כניסתו לתפקיד של המג"ד החדש - כוח שריון מגיע משטח פתוח אל שטח בנוי ומבוצר בצפיפות מעל הקרקע ומתחתיה, רווי מלכודות ואמצעי נ"ט. סא"ל ברגר קבע את השיטה להפעלת הכוח: התקפה לילית של שני צוותי קרב פלוגתיים של חי"ר בחיפוי צוות קרב פלוגתי משוריין. צוות הקרב הפלוגתי מ', שיכלול שתי מחלקות טנקים ומחלקת חי"ר מתוגברות בשני דחפורי D9, ינוע ככוח החוד הגדודי של עוז, יתקוף וישלוט מבצעית על צומת - TL29 זאת תוך השמדת האויב ותשתיותיו בגזרה.

עם הגיעו לצומת יבנה יקים ביעד מגנן, וייערך להגנה עליו. בשני צוותי הקרב האחרים יהיה התמהיל שבין החי"ר והשריון שונה. צוות הקרב הפלוגתי ס' כלל שלוש מחלקות חי"ר ומחלקת טנקים. הוא יתקוף את מתחם צומת TL68, ישלוט עליו מבצעית, ויאתר במרחב מנהרות שעליהן התקבל מידע מודיעיני. צוות הקרב הפלוגתי ב' יכלול שתי מחלקות חי"ר ומחלקת טנקים. הוא יתקוף את מתחם הווילות, ישלוט עליו מבצעית, יאתר בו מנהרות וייערך להגנה בגזרתו.

פלוגה נוספת - פלוגה ל' (לכיש) - בפיקודו של סרן עמיר חלבי, שבה הוכשרו בימי השגרה בגדוד 196 המפקדים של טנקי המרכבה סימן 3, הועברה ערב היציאה לקרב לגדוד עוז, ועברה במשך 16 הימים שבהם הופעלה בעוד שלוש מסגרות גדודיות נוספות.

נקבע שלצד הכוח תפעל מחלקת פינוי, שבה שני נגמ"שים ושני טנקים, וכן כוח הפיקוד והשליטה של המג"ד וקצין המבצעים.

כולם ידעו שבאותו הערב הם יצאו להילחם. המג"ד אסף את אנשיו לתדרוך אחרון. לא היה עוד ספק בנוגע לשאלה אם בסופו של דבר תינתן הפקודה לתקוף. במקום זאת הייתה תחושה של נחישות דרוכה. כמה דקות לפני היציאה לקרב הקריא סא"ל ברגר ברשת הקשר הגדודית את התפילה לפני היציאה לקרב. כל האנשים בגדוד הקשיבו והשיבו איש איש בתורו את המילה "אמן". ברגר סיפר על תחושותיו באותו הרגע: "הרגשתי שהתפילה הזו היא תפילה של מפקדים בצבא יהודי המובילים את חייליהם לקרב, והיא חוליה נוספת בשרשרת ארוכה מאוד של לוחמים בעם ישראל".¹⁰⁵

הכוח יצא לדרכו בליל 21 ביולי. במהלך הלחימה נפתחה אש על צוות הקרב הפלוגתי ס'. שלושה לוחמים נפצעו קל מרסיסים. אחד הטנקים פגע בעמוד חשמל שנפל על ראשו של מפקד הטנק ופצע אותו. למרות הלחימה בשעות הלילה מזג האוויר היה חם ולח באופן קיצוני, וידיה של מחלקת הפינוי היו עמוסות עבודה. תשעה לוחמים פונו לאחר כתוצאה מהתייבשות.

ברגר היה מוכן להתמודד גם עם האויבים הלא צפויים הנוספים - החום והלחות. דרגי הסיוע הלוגיסטי של הכוחות נעו אחר הטנקים המתקדמים ומילאו שוב ושוב את המלאים של המים. כדי להקל על מלאכת פינוי הנפגעים השתמשו החובשים ומפקדי הפלוגות ברימוני עשן אדומים שהוכנו מראש ואפשרו איתור מידי ופינוי של הפצועים אחורה - אל העורף המוגן ואל הטיפול הרפואי.

צוות הקרב של פלוגה ל' קיבל פקודה להוביל את הכוח בעקבותיה של פלוגה נ', שהייתה כוח החלוץ של צוות הקרב החטיבתי כולו. מיד אחריה הוביל צוות הקרב של פלוגה ל' את יתר הכוחות. צוות הקרב הפיקודי של פלוגה ל', בפיקודו של סרן עמיר חלבי, שימש כוח החוד המוביל את ההתקדמות להתקפה של הגדוד כולו. על-פי הפקודה, הפלוגה הייתה אמורה להתקדם אל שכונת ג'בל אל-נור, לתקוף אותה ולשלוט עליה מבצעית עד השעה "ש"4+4. לאחר מכן יפשוט הכוח על מטרות שאותו ונחקרו קודם לכן כדי להשמיד מטרות אויב

105 סא"ל אריה ברגר, **סיכום מג"ד 198 במבצע "צוק איתן"** - גדוד "עוז" משרד המפקד, 29 ביולי 2015, עמ' 8.

במרחב. בראש הטור נע דחפור D9 שתפקידו היה לטהר את הציר ממטענים וממלכודות. את ציר ההתקדמות של הגדוד חצה תוואי ואדי המכונה במפות השליטה סליקה.

הוואדי היה כנראה תלול מדי ליכולת התמרון המוגבלת של הדחפור הכבד והמסורבל. במהלך הניסיונות לחצות את התוואי נטה לפתע הדחפור המוביל את הטור כולו על צדו ודמם. חלבי פקד על מחלקה 3 לעקוף את הדחפור הנטוי ולהמשיך להתקדם. הפלוגה איתרה את נקודת החדירה בשטח הבנוי, ומחלקה 3, שעקפה במאמץ רב את הדחפור, נפרסה בשדה חצילים בפאתי היעד. מחלקת החי"ר הגיעה מיד אחריה ותפסה עמדות במרחק של כ-50 מטרים מן השטח הבנוי. זו לא הייתה משימה פשוטה. ללא פינוי הציר על ידי הדחפור היו הטנקים של הפלוגה חשופים לפגיעה, ורק הודות לאומץ הלב של המ"פ ומפקד מחלקה 3, שדבקו במטרה, מולאה הפקודה עד תום.

יחד עם יתר כוחות הגדוד יצאה לקרב גם פלוגת החרמ"ש של רס"ן ברוק ב-22 ביולי. הפלוגה יצאה לפנות בוקר מקיבוץ כיסופים, והובילה את הכוחות הרגליים והמשוריינים לכיוון דיר אל-באלח; כוחות של הפלס"ר ושל פלוגת חי"ר נוספת סגרו את הטור. מטרת הפלוגה הייתה להתקדם בראש הגדוד אל מפגש הצירים "היק" ו"דמים" במתחם המיני-בר, לכבוש כמה מבנים במרחב ולחסל את כוחות האויב.

למרות מזג האוויר השרבי והשטח הבנוי התקדמה הפלוגה באור יום מלא, השתלטה על הבתים במרחב וחיסלה כמה מקורות אש של האויב. במהלך הלחימה נפצעו כמה לוחמים. מפקד מחלקה שתיים בפלוגת החרמ"ש, סגן גל רובך, נפצע קשה. כמו כן נפצעו כמה לוחמים מהמחלקה מרסיסים כתוצאה מפיצוץ של מטען בכניסה לבית שעליו השתלטו ושבו הם היו אמורים לשהות. סגן שי אברג'יל מילא את מקומו של המפקד הפצוע. יתר מפקדי הכוחות - סגן מתניה עמר מ"מ 1, בועז לובוצקי מ"מ 3, סגן אבי חכמון מ"מ 5 וסגן אלכסיי וניוחין מ"מ 7 - המשיכו לפקד על כוחותיהם, ומילאו את המשימות במלואן. כשהסתיים יום הלחימה, עם רדת החשכה, התברר כי הפלוגה ביצעה את משימותיה בצורה טובה וכי היא שולטת על ציר "היק"- "דמים" ומוכנה למשימות נוספות.

במרחב "היק" – "דמים" תקף צוות הקרב הפלוגתי מספר רב של בתי מחבלים, סרק את מרחב שכונת המחבלים ואת המטרות שכונו "הבית האדום", "בית המג"ד" ו"החממות" במרחב. תוך כדי תנועת הכוח בלחימה רצופה הוא זיהה ואיתר מחבלים והרג אותם – כל אלה בסיוע של כלי טיס בלתי מאויש של חיל האוויר, מסוקי קרב ואמצעי לחימה נוספים.

במקביל להתקדמות, הובלת הכוחות, הלחימה וחסול מטרות האויב הצליחו לוחמי הפלוגה לתרום רבות גם בהיבט של האיסוף המודיעיני. הם אספו מידע מודיעיני רב במהלך סריקת עשרות בתים, ובתוך כך הרגו שמונה מחבלים במרחב. מחלקת הסיור אבטחה את "בית המג"ד" וערכה תצפיות במרחב. מחלקת המרגמות ביצעה עבודה טובה של ירי לניתוק כוחות האויב, ובמקביל לסיוע ישיר לכוחות הלוחמים בגזרה. לוחמי הפלוגה היוו את כוח החוד של צוות הקרב הגדודי עזוז בסבב הלחימה הזה בין 20 ביולי ל-27 ביולי.¹⁰⁶

עד סיום הלחימה פעלה הפלוגה בשלוש מסגרות לחימה נוספות על המסגרת האורגנית שלה בגדוד עזוז. בתחילה היא הועברה לפיקודו של גדוד החרמ"ש אלון 8717, השייך לצוות הקרב של החטיבה, ולאחר מכן לפיקודה של יחידת מגלן, השייכת אף היא לחטיבה. בשלבי הסיום של המבצע – בימים האחרונים של יולי – הועברה לפיקודו של גדוד כיסופים שעסק באבטחת אזור עוטף עזה. פקודת המבצע שניתנה לפלוגה הייתה לפתוח את ציר כיסופים, ולאבטח את תיקוני הגדר תוך כדי השמדת האויב במרחב. כל המטלות שניתנו לפלוגה בוצעו עד תום – זאת חרף העובדה שהפלוגה פעלה בסד"כ חסר משום ש-25 מלוחמי הועברו למסגרות לוחמות אחרות.¹⁰⁷

פלוגה מ', בפיקודו של סרן רן בר, השתלטה על צומת TL29 שנקבע לה כיעד, ואנשיה התמקמו בבית ששימש להם מגן. על הבית נפתחה אש. זו אוכנה במדויק, ונענתה בירי של פגז "חצב" שחיסל את האיום. ליתר ביטחון "טופל" הבית גם על-ידי דחפור שהפך אותו לתל חורבות, והסיר בכך סופית כל איום מאותו כיוון.

106 מכתב של רס"ן תומר ברוק למחבר, 2016.
107 סרן עמיר חלבי, "מ"פ לכיש", בתוך: **סיכום מבצע "צוק איתן"** – גדוד עזוז 198, 2015

סא"ל ברגר סיכם:

במהלך לילות הלחימה הראשון והשני נלחמנו כחלק מצוות הקרב החטיבתי של חטיבה 460 במרחב דיר אל-בלח. המטרה שלנו הייתה לבדוד את האזור שבו נמצאת מנהרת תקיפה, ולאשר לכוחות המיוחדים שהוכשרו לכך לטפל בה ולפוצץ אותה. בדרך לאיתור מנהרה ערכנו סריקות, תקפנו בתי פעילים של חמאס, וגילינו אמצעי לחימה. היו לנו כמה היתקלויות עם מחבלים שירו עלינו - בעיקר מתוך הבתים. פגענו בהם בירי טנקים בסיוע אש של מחלקות החי"ר והכוונה של הארטילריה. הירי בוצע מטווחים קצרים מאוד - 300-250 מטרים, ולעיתים פחות. במהלך שלב טיהור הגזרה העברתי את חבורת הפיקוד שלי למבנה שטוהר, וממנו שלטתי על פעילות הגדוד בגזרה כולה.¹⁰⁸

זו הייתה לחימה מסוג חדש - לחימה שבה, כהגדרת המג"ד, "אין כמעט אויב" - ודווקא משום כך נכנס הגדוד כולו, לפחות בשלב הראשון, לפעולה תוך הפעלת הרבה מאוד כוח. בריאיון עמו אמר ברגר:

ידענו מהמודיעין על המיקום של פעילי האויב וחילקנו בינינו גזרות. הפקודות המקוריות שלנו היו בכלל להיכנס למחנה הפליטים מוע'אזי אבל בפועל נכנסנו לדיר אל-בלח. זה לא שינה דבר מאחר ועזה נראית פחות או יותר אותו דבר בכל מקום. מאפייני האויב והקרקע דומים בכל מקום ברצועה, המתווה של כל מקום די דומה. ההבדלים שבין זירה לזירה היו קטנים ולא משמעותיים כמו ההבדלים שבין הלחימה ברצועת עזה ובין הלחימה בלבנון. עבדנו במדויק לפי התוכניות, והאויב למד בשלב מוקדם מאוד את זה, וניתק מגע. אנחנו מצדנו לא עצרנו אלא המשכנו ללא הרף בתנועה כדי שלא לאפשר להם להרים בחזרה את הראש ולפגוע בנו.

כשנפתחה עלינו אש ממסגד אל-אדין שבפאתי דיר אל-בלח שיתקנו אותו בירי מדויק של פגזים. הירי שלנו היה מדויק ומדוד.

גם ההשתלטות על בתים הייתה זהירה ובדיקת בהתאם לתרגולת ולנוהל: פריצה דרך הקיר, סריקה ובדיקה שהבית לא ממולכד ורק אז העברת הכוחות לתוכו. הכול היה זהיר ותחת שליטה, לא יכולנו להפעיל ארטילריה כבדה של 155 מ"מ במהלך המבצע. כל הפלוגות שלי השיגו את יעדיהן בשני ימי הלחימה הראשונים. תפסנו את פאתי השטח של דיר אל-בלח ושלטנו באש על הכול. מילאנו במלואן את כל הפקודות שניתנו לנו, אך סיימנו את הלחימה עם תחושה שהיינו יכולים להשיג הרבה יותר.¹⁰⁹

התנועה והאש, סמליו של השריון, אפיינו את הלחימה במרחב דיר אל-בלח בכל ימי הלחימה הראשונים. ביום רביעי, 23 ביולי 2014, שהיה יום הלחימה השני בגזרה, כיוונו חלק ממפקדי הפלוגות מסוקי קרב של חיל האוויר ששיגרו חימוש מונחה מדויק שהשמיד עמדות אויב. באחד המקרים זוהה תצפיתן על גג, והוא חוסל בפגיעה מדויקת של פגז מרגמה - ללא צורך להפעיל ירי פגזים או מסוקי קרב. למחרת יצא הגדוד להתקפה מערבית לציר "היק", והשתלט על פאתי העיירה דיר אל-בלח.

לוחמי החי"ר בחיפוי השריון ערכו סריקות מבית לבית בשכונה שהפכה למרכז לחימה של חמאס, וגילו כי האויב ניתק מגע ונעלם. פה ושם אותרו מקומות מסתור, ולוחמי חמאס שנמלטו חוסלו באש נשק קל. במהלך הסריקה נמצא בית ממולכד, והדחפור הרס אותו בלי שנגרם נזק כלשהו לכוחותינו. ביום שישי, 25 ביולי 2014, אותרו פעילי טרור נוספים. אחד מהם - במדי צה"ל - חוסל בתקיפה של חיל האוויר. במהלך הירי והירי הנגדי נפגעו אישה וילד מקומיים בשוגג, וכוח הפינוי סיכן את חייו תחת אש כדי לפנות אותם לטיפול רפואי. מונק סיפר על כך:

זו הייתה פגיעה בשוגג בנער בעקבות ירי על זיהוי של המודיעין כמרכז לחימה של האויב בפאתי ח'אן יונס. עצרתי פעילות לחימה והגעתי בעצמי בסמוך למקום כדי לפנות משם את הנער הפלסטיני לגדר לקבלת טיפול רפואי שהציל את חייו.

מונק ראה במקרה הזה פרט המלמד על הכלל. לצד האגרסיביות, המהירות והמקצועיות, שמרו חיילי צוות הקרב החטיבתי של בני אור במשך כל המבצע על כללי הלחימה, ונזהרו ככל שביכולתם שלא לפגוע בחפים מפשע.¹¹⁰

מבצע התקפי גדול תוכנן ל-26 ביולי, ובמהלכו אמור היה הגדוד להשתלט על העיירה כולה. ואולם, המבצע בוטל. כל לוחמי הגדוד עזבו את הגזרה, וחזרו להיערכות בארץ.¹¹¹ מונק סיכם את ימי הלחימה הראשונים:

בארבעת ימי הלחימה האלה נלחמנו בגזרת דיר אל-בלח ללא הרף כאשר הגדוד ממצה באופן מיטבי את יכולות התמרון והאש של השריון. הגדוד השתמש באש חזקה, והצליח להביא למיצוי המיטבי את השילוב בין שריון, חי"ר, תותחנים וחיל אויר. בזכות השילוב הזה מילאנו את הפקודות במלואן וכבשנו את המרחב ללא אבדות בנפש. לאחר שהצלחנו לייצב את הקו התפנינו למשימות של חיפוש מנהרות והשמדתן, טיהור מרכזי לחימה של האויב, ובסופו של דבר, פינוי לאחר להתרענונות בשטחי הכינוס בארץ.¹¹²

"השיעורים הליליים" ברשת הקשר הגדודית והחטיבתית אפשרו לכל הכוחות הלוחמים לנתח את האירועים שעברו, וללמוד מן השגיאות שנעשו באותו היום - כדי שלא יחזרו עליהן. שלושת הימים האלה שימשו בראש ובראשונה להפנמה עמוקה של החשיבות של קיום מאמץ רצוף של "תנועה ואש" - מאמץ שאינו מניח לאויב להתארגן ולהשיב מלחמה. סא"ל ברגר סיכם את מתכונת הלחימה של הגדוד בשלושת ימי הלחימה הראשונים:

ידענו מלכתחילה כיצד להפעיל את מפקדי פלוגות הטנקים שלנו כדי לא לאפשר לאויב לנוח. תקפנו בתים וייצרנו ללא הרף גם אש מרגמות שאותה יזמנו. מדי בוקר הוצאתי מפקד פלוגה משוריינת עם חמישה-שישה כלים לירי על יעדי אויב, ובלילות שילבתי את

110 ריאיון עם רס"ן אביתר מונק, 2015.

111 ברגר, 2014, עמ' 8-9.

112 ריאיון עם רס"ן אביתר מונק, 2015.

כוחות החי"ר שהיו לי במארכים לאויב במקומות שירינו עליהם ביום הקודם. כך ניצלנו את יתרונו היחסי של החי"ר בשל היותו שקט יותר ובעל "צללית נמוכה" המאפשרת לו לגלות טוב יותר היכן נמצא האויב, ואולי גם לפגוע בו. כך ייצרנו רציפות של לחימה שלא אפשרה לאויב להרים את הראש וליזום פעילויות התקפיות נגדנו.¹¹³

במהלך שלושת ימי הלחימה האלה גובשו תוך כדי לחימה נהלים שנלמדו מן הניסיון שהושג בלחימה עצמה. המג"ד הסביר ופירט את שיקוליו במהלך הלחימה:

למדנו שבשלב הראשון של ההתקפה האגרסיביות היא חלק מרכזי בהתקפה שלא ניתן לפצות עליו או להחליף אותו בשום דרך אחרת. זו הדרך הכמעט יחידה לפעול ולהצליח בשלב הראשון, בייחוד מול אויב נעלם שכמעט אינו נראה. לאחר ההתקפה והירי המסיבי צריך להיות ממוקד הרבה יותר ולא לבזבז סתם תחמושת. פקדתי לירות נגד מטרות של אויב ודאי. אויב ודאי מבחינתי פירושו מטרות אויב שקיבלנו בפירוט רב ועדכני מאוד מהמודיעין. בתי פעילים, מטרות שזוהו ודווחו לנו - כל אלה היו עבורנו אויב ודאי מולו פעלנו באש. לעומתם, כל שאר נתוני הקרקע, כגון מנהרות לחימה שעדיין לא זיהינו אותן היו בגדר אויב אפשרי היכול להיחשף בכל רגע, אבל אין לתקוף אותו בטרם זוהה בוודאות. למדתי שכאשר אני מוביל את הגדוד להתקפה עצמה קל לי מאוד לפקד ולשלוט בכוחות מתוך הטנק.

עם זאת, לאחר מכן, בשלב טיהור המרחב, השליטה שלי בכוחות נעשית הרבה יותר מסובכת מתוך הטנק, ולכן, הגעתי למסקנה שבלילה, עם תום הפעילות, עליי לפרוס את חבורת הפיקוד שלי בבית שעליו השתלטנו ולא בתוך הטנק. שם גיבשנו יחד עם קצין המבצעים, קצין הקישור הארטילרי וקצין המודיעין את ניהול

113 גדוד 198 "עוז" במבצע "צוק איתן", ה.ש. 104, שם, עמ' 97; ריאיון עם סא"ל אריה ברגר, 2015.

הקרב ושליטה בכוחות ובמשימות המוטלות עליהם. בבוקר, כאשר התחדשה הלחימה, שבתי להוביל את הגדוד בראש - מתוך הטנק. עבור לוחמי השריונאים היה יתרון גדול בעובדה שכל עוד הם שהו בשטח הם היו או במצב של לחימה או במצב של עבודה והכשרה של הכלים ושל טיפולים שוטפים. במשך כל פרק הזמן הזה לא הייתה להם את האפשרות לחשוב על משהו אחר חוץ מאשר על הביצוע הכי טוב שאפשר של המשימה שהוטלה עליהם. הקשיים החלו כאשר הכוח יצא להתרעננות בארץ. באותו שלב החלו הקשיים.¹¹⁴

לאחר שלושה ימי התרעננות הגיעה הפקודה לחזור ללחימה. היעד עתה היה שכונת אבו דאכה בגזרת ח'אן יונס. בפקודה נקבע: "גדוד 198 יתקוף וישלוט מבצעית עד מרחב ציר נקט-בנה, ישמיד אויב ותשתיות אויב - וכל זאת כדי לפגוע בתשתית חמאס ובמערך המנהרות". למבצע הוקצו שלושה כוחות לוחמים, שהיוו תמהיל של יחידת מגלן וגדוד 198, ועמם צוות קרב פלוגתי של כוחות שריון, חי"ר והנדסה שיכלול שתי מחלקות טנקים, מחלקת חי"ר ושני דחפורי D9. נקבע שהכוח הזה ישמש כוח החוד הגדודי שישלוט על ציר "בנה" ויבודד את האגף הצפון-מערבי.

בכך הוא יאפשר לצוות הקרב הפלוגתי ב' לפגוע במנהרות במרחב ולהשמידן. על-פי פקודת המבצע, צוות הקרב הפלוגתי ב', שיכלול שתי מחלקות חי"ר ומחלקת טנקים, יהיה הכוח המוביל במשימה. הכוח הזה ישתלט על שני בתים, ויתחיל בפעילות אינטנסיבית של גילוי מנהרות והשמדתן. לכוח הצטרפה מחלקת פינוי שתחת פיקודה היו שני נגמ"שי "אכזרית" ("לבנות" בעגה המבצעית) ושני טנקים נוספים לחיפוי.

ב-29 ביולי 2014 יצאו לוחמי צוות הקרב של פלוגת החרמ"ש, יחד עם יתר הגדוד, מהבסיס שאליו עברו להתרעננות לאחר שלב הלחימה הראשון בקרבת קיבוץ נירים. המטרה שנקבעה לצוות הקרב הייתה כניסה למרחב ח'אן יונס

(אבו דאכה). מטרת צוות הקרב הפלוגתי הפעם הייתה לנוע בעקבות פלוגת הטנקים, ולשמש אגב כך כוח חיפוי שמטרתו לשלוט באש ובתצפית על המרחב הצפוף ולהשמיד מחבלים בגזרתו.

צוות הקרב של פלוגת החרמ"ש תקף שלושה מבנים שולטים במרחב, ויצא לפשיטות על כמה בתים נוספים - כעשרה בסך-הכול. מחלקת הסיור ערכה תצפיות על מרחב הבתים הצפוני של המרחב. במקביל לפעולות הסריקה, האיתור וחיסול האויב ביצעה מחלקת המרגמות ירי שמטרתו הייתה בידוד כוחות האויב שנמצאו בחלק הדרומי של הגזרה. צוות הקרב הפלוגתי של החרמ"ש בגדוד עזוז שהה במרחב אבו דאכה כארבעה ימים - בין 29 ביולי עד 1 באוגוסט 2014.

על-פי פקודת הקרב, צוות הקרב הפלוגתי ס', הכולל שלוש מחלקות חי"ר ומחלקת טנקים, יתקוף ויכבוש יעדים שונים ויבודד את האגף הדרומי של פעילות הגדוד, וכך יאפשר אף הוא את הכנסתה של פלוגה ב' למרחב לשם מילוי משימותיה.

ביום רביעי, 30 ביולי 2014, יצא הגדוד למשימתו החדשה. הפעם החל המבצע ברגל שמאל. הכוחות לא הגיעו בזמן שנקבע כדי לתת חיפוי שיאפשר ללוחמי מגלן להתחיל לסרוק את השטח.¹¹⁵

היציאה למבצע נעשתה על סמך מידע מודיעיני על מנהרות ששם הקוד שלהן היה "שקל בשקל". על-פי המידע, המנהרות האלה נמצאו במתחמים המכונים "הבית הדרומי" ו"בית העשב". המטרות האלה הופצצו על-ידי חיל האוויר ובאש הכוחות המתקדמים. עם תחילת ההתקפה נורו בפקודת המח"ט שני פגזי "חצב" לעבר כל קומה של המבנה כדי לפוצץ מטעני מלכוד - אם יהיו כאלה. הכוחות הגיעו למתחם, בודדו אותו ואיתרו אגב כך כמה פירי לחימה. בעקבות זאת הוחלט על הקפאת המצב. רק לאחר שטופלו כל הנקודות החשודות החלה העבודה על המבנה המרכזי במתחם שאותר כמרפאה של אונר"א (סוכנות האו"ם לטיפול בפליטים פלסטינים). שוב נורה פגז טנק

לעבר כל אחת מקומות הבית. דחפור ביצע חישוף של סביבתו כשחוליות חי"ר סורקות את השטח. באמצעות הדחפור נפערה פרצה בחומה שהקיפה את המתחם, והוכנס אליו כלב איתור ותקיפה של יחידת "עוקץ".

בשעה 08:41 חדרו לוחמי מגלן לבניין וטיהרו אותו באש חיה. לאחר טיהור הקומה השנייה הוכרז כי המבנה נקי, והחלה סריקה בחצר. ב-09:26 הגיעה חוליית הנדסה לבדוק מחסן בחצר הבניין ובמהלך הסריקה התגלו ממצאים חשודים. המסקנה הייתה שמוקד הפעילות של האויב נמצא במחסן. מפקד היחידה פקד על אנשיו להתרכז במרחב מוגן יחסית בחלקו הצפוני של המבנה כדי לא להישאר חשופים בחצר. בשעה 10:20 חזרו מפקד הפלוגה וחוליית הנדסה לבדוק את הקשר שבין פתחו של פיר שנמצא קודם לכן בבית הקברות הסמוך ובין המחסן במרפאה. ב-10:30 התרחש בבניין המרפאה פיצוץ עז. המ"פ נתן פקודת אש לנקודות חשודות במרחב, והכריז ב-10:32 על אירוע רב נפגעים.

האויב ירה אש מרגמות על המתחם כדי לעכב את החילוץ ולפגוע בו. בהמשך התברר שהירי היה החלק השני של התוכנית לנצל את פיצוץ המבנה כדי לפגוע לא רק בכוחות המעטפת וביחידות הפינוי אלא גם לנצל את ההצלחה וליזום חטיפת חייל או גופה - "הניצחון האסטרטגי" המיוחל של חמאס במלחמה כולה. מיד לאחר הפיצוץ נפתחה אש תלולת מסלול על הכוח. פצצת מרגמה אחת התפוצצה וגרמה לפציעת שני לוחמים, ופצצה נוספת החטיאה את לוחמי הכוח. התגובה בכל מקרה מידית: ירי פגזים נפיצים לעבר מקורות הירי שיתק אותו.

חלק מן הפגזים נחתו בטעות בסמוך לכוחות צוות הקרב הפלוגתי של החרמ"ש בגדוד. לאחר בירור קצר נפסקה האש, והיא הופנתה ליעדי אויב מאוכזבים. פעולות החילוץ הפינוי והחיפוי נמשכו. כוח החרמ"ש התרחק מזירת הירי, והמשיך בפעולות איתור האויב וחיסולו.¹¹⁶

לפתע, כאילו משום מקום, הופיע המח"ט מתוך ענן האבק הסמיך ורעמי

פצצות המרגמה. הוא היה שקט, נמרץ וממוקד מאוד. פעולותיו באותן דקות קריטיות מנעו את הפיכת האירוע מפיגוע כואב לסיפור נוסף של חטיפה. שנה וחצי לאחר האירועים הוא זכר אותם היטב וסיפר עליהם:

בעת התרחשות האירוע הייתי קרוב מאוד למתרחש. כמו בימים הקודמים, בכל המהלכים ההתקפיים של החטיבה פיקדתי על המהלכים מהטנק שלי. במקרה הזה הייתי מטרים אחדים ממקום האירוע. הכול קרה כאשר תוך כדי שיחה בקשר עם מפקד הגדוד שפעל במבנה שהתפוצץ אירע פתאום פיצוץ אדיר. היה ברור שמדובר באר"ן [אירוע רב נפגעים], ומיד הכרזנו ברשת הקשר על אר"ן. הכוחות הלוחמים, בייחוד גדוד הטנקים עזוז (198), הגיעו במהירות לנקודת האירוע, וירו לעבר השטח הבנוי על-מנת להפסיק את האש שנורתה לעבר המבנה ולבודד את המרחב. החשש הגדול ביותר באותו רגע היה החשש לחטיפת חייל או גופה. בדיעבד התברר כי החשש הזה היה בהחלט עם יסוד, וכי זו הייתה כוונת האויב.¹¹⁷

אל"ם חסון זוכר לא רק את האירועים ואת הפקודות אלא גם, או אולי בעיקר, את ההתלבטויות ואת תחושות הלב:

המחשבה הראשונה שעלתה לי בראש הייתה שאני חייב לפעול על-פי מה שלמדתי. סדר פעולות. לשמור על קור רוח. בקיצור [...] לפקד. לעשות כל שיכולתי לאפשר פינוי מהיר של הפצועים ולוודא כי אין חטופים.

בשורה התחתונה אני יכול לומר שהתגובה המהירה של הכוחות בשטח ובמפקדת החטיבה, תוך מתן דוגמה אישית של כלל המפקדים בשטח, שהנהיגו את הכוחות שבראשם עמדו באומץ לב ובמקצועיות, הביאו בוודאות להצלת חיי אדם, לצערי לא של כולם.

מיד לאחר מכת האש הראשונה, שהצליחה לבודד ולהכיל את האירוע ולמנוע מן האויב לנצל את ההצלחה, פיקד חסון אישית על מבצע החילוץ מבין

ההריסות והפינוי לאחר:

כוחות החילוץ הגיעו במהירות לשטח. הטיפול הרפואי על-ידי רופא הגדוד שהיה בנקודה בוצע בצורה מקצועית ואמיצה. על פעילות זו קיבל הרופא של היחידה צל"ש. הטיפול הרפואי המקצועי והפינוי המהיר של הלוחמים שנפגעו הציל חיים. לצערי, לא הצלחנו להציל חיים של שלושה נפגעים אך כל החיילים פונו מהשטח כשהם מיוצבים, ושישה מהם היו במצב קשה מאוד שלושה לא שרדו.¹¹⁸

תחת פיקודו של המח"ט, ובמעורבות אינטנסיבית מאוד של פלוגת ההחייאה הקדמית של החטיבה ויחידות החילוץ, החל מיד חילוץ של הנפגעים מבין ההריסות, והשטח כולו מוסך בעשן כדי להכביד על ניסיונות פגיעה נוספים בכוח. ב-10:48 הגיעה יחידת החילוץ החטיבתית. כמה דקות לאחר מכן הגיעה גם יחידת הפינוי של גדוד עזוז והחלה לחלץ פצועים. באמצעות כך הדחפור, אלתורים רבים ותושייה הוצא עד השעה 11:05 הפצוע האחרון מבין ההריסות.

הפלה"ק, יחידת הפינוי החטיבתית שגויסה למילואים רק ימים ספורים קודם לכן תפקדה באופן מקצועי ותוך גילוי אומץ לב רב. המח"ט נזכר:

הייתי קרוב מאוד לנקודת האירוע. תהליך פינוי הנפגעים בוצע ביעילות ובמקצועיות רבות - זאת תוך כדי סיכון חייהם של צוותי הרפואה. לצערנו, שלושה מהלוחמים נהרגו. אני זוכר היטב את צוותי הרפואה של פלוגת הרפואה של החטיבה שפעלו כחץ מקשת כדי לסייע לפצועים וללכודים. הבחנתי בהם נכנסים באומץ רב למרחב האירוע לטפל בנפגעים. זיהיתי אותם בבירור. חלק מהפרצופים זכרתי מאותה שיחה שבה פגשתי אותם לראשונה בצאלים ימים אחדים קודם לכן. הייתי גאה בהם. אני יודע שפעולתם זו בוודאות הצילה חיים.¹¹⁹

בתוך פחות משעה פונה אחרון הנפגעים מן הזירה.¹²⁰ תוצאות האירוע קשות: שלושה מלוחמי מגלן נהרגו - סמ"ר מתן גוטליב בן 21 מראשון לציון, סמ"ר עומר חי בן 21 מסביון וסמ"ר גיא אלגרנטי בן 21 מתל-אביב. עשרים לוחמים נוספים נפגעו מן ההדף והרסיסים. המבנה ששימש כמרפאה מולכד על-ידי חמאס באמצעות 12 חביות ענקיות גדושות חומר נפץ. על-פי הערכה זהירה, נעשה שימוש בכמות שנעה בין 400 ל-1,000 ק"ג של חומרי נפץ תקיניים.

לפנות בוקר סיימו הכוחות להרוס את המבנה ועזבו את האזור. לפני סיום העבודות ההנדסיות, בשעה שהדחפור של חיל ההנדסה פגע בעמודי היסוד של המבנה, התקרב לוחם מגלן שאיבד את חבריו בפיצוץ הקטלני לקיר הממולכד, נעמד מולו, שלף מן התיק תפילין וסידור והתפלל לזכרם של חבריו לנשק. זו הייתה מחווה שקטה ונוגעת ללב של אחוות לוחמים.¹²¹

הכאב והאובדן היו צורבים, אך לוחמי מגלן וצוות הקרב החטיבתי של חטיבת בני אור נשכו שפתיים והמשיכו הלאה כתף אל כתף. מפקד יחידת מגלן הצביע על כך שחרף הפגיעה והאובדן התגובה הייתה מקצועית, מנעה אסון גדול יותר וסיכלה כוונה לחטיפה:

התגובה המהירה, ריכוז הכוחות הלוחמים סביב המבנה שפוצץ ותגובתם המקצועית המידית בתצפית ובאש מנעה בסבירות גבוהה חטיפה, שהייתה מתבצעת לו תוך כדי תמרון מחלקה הייתה נכנסת למבנה ונמצאת מבודדת משאר הכוח. צוותי הניוד פעלו במהירות תוך נטילת סיכון, דחפו קדימה, ועל כך הם ראויים להערכה. למרות הכאב והאובדן היחידה יצאה מחוזקת ומלוכדת מהאירוע כשהיא מוכנה להמשך המשימות, והלקחים יילמדו.¹²²

למחרת, יום חמישי, 31 ביולי 2014, נסרקו מרחבי המנהור בשכונת אבו דאכה על-ידי סיירת מטכ"ל. כוחות הגדוד שימשו להם מעטפת הגנה. צוות הקרב

120 תחקיר אר"ן - פיצוץ מבנה יחידת מגלן ת"פ צק"ח 460 במסגרת מבצע "צוק איתן", יחידת מגלן.

121 אמיר בוחבוט, "לוחם 'מגלן' נשא תפילה לזכר חבריו במרפאה הממולכדת", וואלה, 1 באוגוסט 2014.

122 סיכום מפקד היחידה, תחקיר אר"ן, יחידת מגלן.

הפלוגתי ב' ביצע מארב לילי במרחב המסגד ללא תוצאות.

ביום שישי, 1 באוגוסט 2014, נחשפה לפנות בוקר מנהרה שהגיעה לשטחנו, והחלה פעילות חפירה להשמדתה.

בסביבות השעה 09:32 הגיעו דיווחים ראשונים מגזרת הלחימה של גדוד הסיור של גבעתי על היתקלות וחטיפה. הוכרז נוהל חניבעל לחסימת דרכם של החוטפים. כמו באירועים קודמים, גם הפעם הגיב מיד גדוד עוז, והסמג"ד מונק דהר בראש שלוש פלוגות משכונת אבו דאכה שבח'אן יונס לזירת ההיתקלות בפאתי רפיח. המשימה המידית שהוטלה על הגדוד הייתה השתלטות על ציר פינוי ממכשולים שישמש "פרוזדור" כניסה מאובטח לגזרת החטיפה אשר יאפשר לצוות הקרב החטיבתי של גבעתי שעסק בנוהל חניבעל למלא את תפקידו, ללא איום.¹²³

מונק היה הראשון שיכול היה לתת את המענה המבצעי לידיעה על החטיפה מכיוון שהוא פעל באופן עצמאי בשטח, והיה מעין כוח עתודה גדודי, ולכן הגיב ראשון על כל אירוע בלתי צפוי. מונק סיפר: "הובלתי במהירות את הגדוד כולו בכיוון האירוע כשאני מצרף אליו בדרך גם דחפור D9".¹²⁴ במקביל עדכן המג"ד את המ"פים על החטיפה ונתן הוראה חד-משמעית: "אף אחד לא יורה בלי פקודה מפורשת ממני". הוא הבין שבשטח פועלים כוחות רבים מאוד, לעתים ללא תיאום, והדבר מציב סכנה שמספר האבדות כתוצאה מירי לא מדויק ולא מכוון יעלה בהרבה על האבדות שייגרמו על-ידי האויב. השיקול הזה התגלה עד מהרה כנכון.

ברגר הצליח להגיע לזירה עוד לפני כוח הסמג"ד, עקף אותו ולקח פיקוד. הוא הוביל את אחת הפלוגות לאזור שאמור היה להיות ללא נוכחות כוחותינו, ונדהם לגלות שם כוחות מצוותי קרב חטיבתיים אחרים. אם היה מתבצע ירי - תוצאותיו היו עלולות להיות דומות לקרב שבין פלוגות הצמ"פ והקק"ש בפאתי עין אל-תינה במלחמת לבנון הראשונה.¹²⁵

123 ברגר, 2014, עמ' 56.

124 ריאיון עם רס"ן אביתר מונק, 2015.

125 ריאיון עם סא"ל אריה ברגר, 2015.

במקביל הועבר הגדוד כולו לפרק זמן קצר לאחריותו ולפיקודו של צוות הקרב החטיבתי של גבעתי. תפקידו היה ליצור בעומק המרחב שטח מוגן שיוכל לתת מענה לוגיסטי לכוחות המתמרנים וסוגרים בתנועת מלקחיים ענקית ועוצמתית על פרברי רפיח. כל הכוחות המשוריינים ופלוגת החרמ"ש למדו במהירות את נתוני הזירה החדשה, ונערכו לפרוץ ולהגן על "השרוול הלוגיסטי". מונק סיכם: "פתחנו וחישפנו אזורים שלמים כדי ליצור משטח שיתאים לכינוס הכלים, הציד והתשתית המוגנת של התמיכה הלוגיסטית במהלך המתקם והולך".¹²⁶

בשלב הזה קיבל הגדוד פקודה לחזור להתארגנות לשטח ישראל, ובכך תם חלקו בלחימה.¹²⁷ לאחר כעשרה ימי לחימה התפוגג לאט לאט המתח.

צוות הקרב הגדודי יצא מהרצועה לאחר שמילא במלואן את כל המשימות שהוטלו עליו. ברגר המג"ד סיכם את האירועים שעברו הוא ולוחמיו:

עמדנו בכל המשימות שניתנו לנו לא במעט בזכותו של המג"ד הקודם, סא"ל אלעד שוורץ, כיום מפקד גדוד 53. אני הייתי זה שקטפתי את הפירות אבל הוא היה זה ששתל, דישן, השקה, וטיפח את הגדוד ולוחמיו. בסופו של דבר זה היה ניצחון כפול. לא רק על חמאס עליו גברנו בכל אחת מעשרות ההיתקלויות שהיו לגדוד כאשר בתחילה ניסה הוא לפגוע בנו אך לאחר מכן, כשהבין שזה לא כדאי ניתק מגע והסתפק בניסיונות מרחוק להציק לנו, אלא בראש ובראשונה על אי הוודאות. "אי הוודאות", שנחשבה למלכה של שדה הקרב, נחלה תבוסה מוחצת.

במהלך המבצע למדתי שממלכת אי הוודאות שולטת במקומות שבהם אנחנו לא מצליחים לייצר ודאות. במקום שאלות שנשאלות תמיד באופן טבעי, ואי אפשר להשיב עליהן תשובה חד־משמעית, כמו "מתי יוצאים?" או לכמה זמן נכנסים?", העדפתי לתת תשובות

126 ריאיון עם רס"ן אביתר מונק, 22 בנובמבר 2015.

127 סיכום מבצע "צוק איתן" גדוד עוזו 198, סיכום מג"ד, 2015, עמ' 1.

על השאלות שעליהן כן יכולתי להשיב בוודאות מוחלטת. בפגישות הערכת המצב היומית של עם המ"פים בגדוד הדגשתי שוב ושוב את רכיב "הוודאות": הסברתי בוודאות למה אנחנו כאן, מהי המשימה הנדרשת מאתנו ומה הם ההישגים. פיזור הערפל ותחושת אי הוודאות.

בדרך הזו יצרתי אותה בין האנשים שלי, חיזקתי את רכיב הוודאות, והתוצאות היו בהתאם. למרות שבכל שלושת רכיבי הלחימה - כוחותינו, השטח והאויב - לא הייתה לכאורה ודאות מוחלטת באף אחד מהם מכיוון שכוחותינו היו מאולתרים ולא מלוכדים כיחידה אורגנית, המשימה שהוטלה עלינו השתנתה מפעם לפעם ועמה פני השטח של החלקים השונים ברצועת עזה בהם פעלנו, והאויב בכלל היה ברוב המכריע של הזמן סמוי מהעין, ובכל זאת, למרות כל אי הוודאות הזו, הצלחנו לגבור עליה ולנצח. "הוודאות" של גדוד עוזו בצדקת הדרך וביכולותינו המקצועיות ניצחה.

היא ניצחה בזכות היתרון הגדול ביותר שהיה לנו - יתרון של גדוד שמרבית לוחמיו הם מפקדים מנוסים וותיקים. למרות "היעדר האורגניות" והעובדה שהלוחמים בחלק גדול מאוד מן המקרים לא הכירו זה את זה, המקצועיות והאמונה ניצחו את היעדר האורגניות ואי הוודאות. כאשר בכל טנק יש ארבעה מפקדים בכל טנק כל דבר נראה אחרת. כל טנק מורכב משלושה מפקדים ומפקד אחד נוסף. הניסיון, שנבע מכך ששתיים משלוש הפלוגות היו של אנשי סגל נטו או אנשי מילואים, היה יתרון גדול.

החבר'ה האלה הביאו אתם המון שלוה ושיקול דעת, לעתים גם תחת אש. תמיד הייתה להם את היכולת להתערבות מהירה או להתנתקות מהירה, שהם המאפיינים החשובים בפעילותו הדינמית של צוות הקרב הגדודי. חייל השריון הוא לא חייל המוני, הוא חייל משפחתי - והמשפחתיות הזו יחד עם המקצועיות הביסו גם את חמאס וגם את

אי הוודאות.¹²⁸

סא"ל ברגר, מסכם במילים מדודות את מה שהשיגו אנשיו בלחימה:

מה שהושג בשדה הקרב נלקח על-ידי גדוד עוזו כנכס יקר מציאות שעיצב את דרכי ההוראה והאימון של לוחמי השריון גם לאחר מכן - בימי השגרה. הגדוד יוצא ממבצע "צוק איתן" חזק יותר ועם תחושת מסוגלות של ידע שנרכש ושישפר את ההכשרה. למדנו שצוות קרב גדודי עם ריבוי כוחות חי"ר בפיקודו של מג"ד טנקים יהפכו את אותו המג"ד ממג"ד של טנקים למג"ד מתמרן. לשמחתי סיימנו את המבצע הזה עם מעט מאוד נפגעים ועם היכולת ללמוד ולהשתפר. גדוד עוזו יהיה מוכן וערוך גם הלאה ליום פקודה לכל משימה שתוטל עליו, ועד אז ישוב לתפקידו במשימת הכשרה של לוחמים לחיל השריון. נמשיך גם הלאה לתרום את חלקנו למען קיומנו בארצנו.¹²⁹

מפקד פלוגה בגדוד עוזו, רס"ן אילן נבואני, מאמין בדברי הסיכום שלו למערכה כי כוח הרצון הוא הסיבה העיקרית לניצחון - זאת למרות אי הוודאות ותנאי הפתיחה המורכבים:

אם אתה יכול להכריח את לבך, את עצביך, את שריריך לשרת את מעשיך הרבה אחרי שעייפו הם, ובכך להחזיק מעמד לאחר שכוחותיך כלו, מלבד כוח הרצון אשר מוסיף ואומר להם "החזיקו!" בפועל, למד הוא להכיר בלחימה את מהותו של תפקידו כמפקד, והוא מגדיר אותו כ"להט המפקד", מושג שמורכב משני חלקים - אהבה וקנאות. אהבה זה לאנשים שנמצאים אתך ובצורך לסמוך עליהם, וקנאות זו היכולת תמיד ללמוד על האויב תוך כדי ולהפוך עבורו את ההתקפה שלו לסיוט תוך השתפרות מתמידה של כוחותינו.

נבואני מסכם את שישה עשר ימי הלחימה של הפלוגה שעליה פיקד:

את המבצע הזה אני יכול לסכם במשפט אחד: אני סומך על המפקדים שלי ועל הפקודים שלי. הגמישות והחתיירה למגע שהפגינה הפלוגה אפילו אני בעצמי לא ציפיתי לעמוד בזה. הצלחנו לבנות מסגל מפקדים פלוגה עם כוחות שת"פ ולהילחם ביחד, ולהצליח לנצח בלי נפגעים. זהו הישג גדול מבחינתי. כבר בתחילת הלחימה שמעתי את החששות מכאלה שמעולם לא חוו פעילות מבצעית וחששו איך יגיעו ויילחמו שם. הסברתי להם מול איזה אויב אנחנו הולכים לעמוד וכמה ביטחון ואומץ אני מצפה מהם וסומך עליהם. היה ברור מאוד שהמסר הזה עבר, ואכן תרם את תרומתו.

הפלוגה גילתה אומץ, חתיירה למגע ולמשימתיות. זה הורגש בכל חתך כמעט והורגש בכל אירוע מבחינת הזמינות בהובלת הגדוד, וזה הגיע מכלל הלוחמים כולל אנשי החוליה הטכנית שלנו, שפעלו באומץ לב ובנחישות בלתי פוסקת ועזרו לאנשי צוות הטנק בתיקוני זחל ובהעמסת הפגזים. הביטחון הזה השפיע גם על אנשי החי"ר שלחמו אתנו. החיבור של מחלקת החי"ר לפלוגה היה טוב, ומה שחשוב לי שהם סמכו על מה שאני אומר ופעלו יחד אתנו בביטחון לביצוע כל משימה.¹³⁰

לסרן יוסי כהן, מי שהיה מפקד פלוגה נ' והתמנה במהלך הלחימה לקצין המבצעים של הגדוד, היו לאחר שהסתיימה הלחימה תובנות לא רק על מה שלמד והטמיע אלא גם על הדרך שבה נלחם האויב שנגדו לחם הגדוד: "בלחימה הזו למדתי לתכלל ולהפעיל גדודית את הכוחות. האויב לעומת זאת, אנשי חמאס לחמו הרבה פחות ממה שציפינו לאחר כל ההצהרות הגדולות והמתלהמות שהם השמיעו. בפועל לא ניתן יותר מדי אשראי למילים האלו שנשארו רק מילים".¹³¹